

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

юридичний факультет

Кафедра історії

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ІСТОРІЯ СЕРЕДНІХ ВІКІВ

Рівень вищої освіти	Перший рівень
Спеціальність: освітня програма	032 Історія та археологія: Історія

Затверджено рішенням Ради з якості

Протокол від _____ № _____

Голова Ради з якості

Стогова Ольга
Володимирівна

ДАНІ ПРО РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ПОГОДЖЕННЯ

Розробник

Гончаренко Анатолій
Володимирович
Зякун Алла Іванівна

Рецензування робочої навчальної програми	<hr/> <hr/>
Розглянуто і схвалено на засіданні робочої проектної групи (РПГ) освітньої програми Історія	Протокол від _____ № _____ Керівник РПГ (гарант програми) _____ Дегтярьов Сергій Іванович
Розглянуто і схвалено на засіданні Кафедра історії	Протокол від _____ № _____ Завідувач кафедри _____ Дегтярьов Сергій Іванович

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Історія Середніх віків
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	юридичний факультет. Кафедра історії
Розробник(и)	Зякун Алла Іванівна, Гончаренко Анатолій Володимирович
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 3-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг дисципліни становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 1 кред. (30 год.) становить курсова робота, 64 год. становить контактна робота з викладачем (32 год. лекцій, 32 практичних занять), 86 годин самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Історія"
Передумови для вивчення дисципліни	Історія первісного суспільства і Стародавнього Сходу, Історія античності
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Сформувані у студентів-істориків систему знань про досягнення та історичний досвід країн Західної Європи у V–XV ст.; засвоєння соціально-економічних, політичних, культурно-релігійних та інших характеристик розвитку європейської цивілізації у добу Середньовіччя.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Раннє Середньовіччя.

Тема 1 Вступ до курсу. Криза рабовласництва та перехід від Античності до Середньовіччя. Предмет курсу «Історія Середніх віків». Література до курсу. Історія походження терміну «середні віки». Хронологічні межі та періодизація історії середніх віків. Значення середніх віків для історії людства. Сутність феодалізму його соціально-економічна основа. Характерні риси раннього, розвинутого та пізнього Середньовіччя. Класифікація середньовічних джерел.

Тема 2 Падіння Західної Римської імперії та утворення варварських держав.

Економічна криза Римської імперії. Виникнення військової диктатури. Зростання політичної самостійності великих землевласників. Загострення соціальної боротьби її характер та значення для долі імперії. Причини та початок германських вторгнень на територію імперії наприкінці IV - V ст. Союзи германських племен. Навала гуннів. Загальні типи ранньофеодальних варварських держав, утворених в епоху Великого переселення народів. Значення варварських завоювань.

Тема 3 Франкська держава раннього Середньовіччя.

Походження франків. Завоювання франками Галлії. Утворення Франкського королівства Меровінгів у V ст. Господарство та суспільний лад франків у VI - VII ст. Причини послаблення центральної влади за часів наступників Хлодвіга. Перехід влади до майордомів. Перемога над арабами. Бенефеціальна реформа Карла Мартелла та її соціальні наслідки. Перехід королівського титулу до Піпіна Короткого. Війни франків проти лангобардів та виникнення Папської держави. Зростання Франкської держави при Карлі Великому. Утворення Франкської імперії. Розвиток феодальних відносин в епоху Капролінгів. Прекарії. Коммендації. Імунитет. Характеристика феодального помешкання Каролінгської епохи. Причини розпаду імперії Каролінгів. Верденський договір.

Тема 4 Візантія в IV - XI ст.

Утворення Візантійської імперії. Особливості аграрного устрою, ремесел и торгівлі в IV - VI ст. Державний устрій Візантії. Церква та ересі у Візантії. Політика імператора Юстиніана I. Вторгнення слов'ян у Візантію та його наслідки. Візантія та Русь. Причини, соціальна суть і підсумки іконоборчого руху. Фемний лад. Розвиток вільного селянства. Масовий народний рух. Повстання Фоми Слов'янина. Завершення процесу феодалізації. Послаблення центральної влади наприкінці XI ст.

Тема 5 Західна Європа в IX - XI ст.

Загальні риси феодального ладу Західної Європи в другій половині XI ст. Процес закріпачення селян та їх становище. Характеристика верств феодалів і сенйоріально-вассальних відношень. Політична карта Західної Європи в IX - X ст. Норманські завоювання. Політична роздрібленість Франції в IX - XI ст. і політика перших Капетингів. Суспільний лад англосаксонських королівств у період раннього середньовіччя. Датські завоювання та їх значення в історії Англії. Особливості розвитку феодалізму в Німеччині. Утворення єдиної німецької ранньофеодальної держави. Політика короля Оттона I та утворення Німецької імперії. Боротьба римських пап і Германських імператорів за інвеституру.

Тема 6 Церква в Західній Європі в епоху Середньовіччя. Хрестові походи.

Роль християнської церкви в розвитку духовної культури країн Західної Європи в середні віки. Еволюція християнської церкви. Економічна база церкви й папства. Суспільно-політична роль церкви й папства. Церковні ордени. Соціальна суть ересей середніх віків. Основні типи єретичних рухів і головні їх ідеї. Боротьба церкви з єретичним рухом. Інквізиція. Передумови та причини хрестових походів. Перший хрестовий похід. Держави хрестоносців на Сході. Хрестові походи XII ст. Четвертий хрестовий похід. «Дитячі» хрестові походи. Підсумки та значення хрестових походів.

Тема 7 Середньовічні міста.

Основні теорії походження міст у середні віки. Причини виникнення середньовічних міст як центрів ремесла і торгівлі. Боротьба міст з сеньорами, її соціальні основи і наслідки. Побут і громадська свідомість городян середніх віків. Характер і організація господарства міст у середні віки. Цеховий лад. Становище цехових підмайстрів і учнів. Основні етапи соціальної боротьби в середньовічному місті. Еволюція цехового устрою в XIV - XV ст. Торгівля і кредит у Західній Європі в XI - XV ст.

Модуль 2. Високе та пізнє Середньовіччя.

Тема 8 Франція в XII - XV ст.

Посилення королівської влади та подолання роздробленості Франції в XII ст. Боротьба французьких королів з Англією в XII – на початку XIII ст. Альбігойські війни. Організація централізованого королівського керування у Франції в XII - XIII ст. Реформи Людовика Святого. Становище селянства та селянський рух у Франції в XII - XIII ст. Зовнішня і внутрішня політика Філіппа Красивого. Генеральні штати. Причини та початок Столітньої війни. Повстання у Парижі в 1356 - 1358 рр. Жакерія. Соціальна боротьба у Франції в кінці XIV – на початку XV ст. Бургиньони та арманьяки. Міські повстання та їх наслідки. Жанна д'Арк та закінчення Столітньої війни. Політичний і економічний розвиток Франції в другій пол. XV ст. Правління Людовика XI. Початок формування централізованої абсолютної монархії.

Тема 9 Англія в XII - XV ст.

Норманське завоювання Англії та його наслідки. Посилення королівської влади наприканці XI - першій пол. XII ст. Реформи Генріха Плантагенета. Велика Хартія вольностей і всановлення баронської олігархії в Англії. Виникнення парламенту. Особливості соціально-економічного розвитку Англії в XII - XIII ст. Рух за реформу церкви в другій пол. XIV ст. Повстання Уота Тайлера. Повстання Джека Кеда. Причини, наслідки та підсумки війни Алої та Білої Рози. Особливості соціально-економічного розвитку Англії в XIV - XV ст. та формування абсолютної монархії.

Тема 10 Німеччина в XII - XV ст.

Особливості соціально-економічного та політичного розвитку Німеччини. Італійська політика германських імператорів у XII - XIII ст. Німецькі загарблення в слов'янських землях в XI - XIII ст. Союзи німецьких міст XIII - XIV ст. Посилення роздробленості Німеччини в XIII - XIV ст. та розпад імперії.

<p>Тема 11 Італія в XII - XV ст.</p> <p>Особливості розвитку Південної Італії, Сицилії та Папської області. Міста Північної Італії в XII - XV ст. Посилення тиранії та її соціальні передумови. Соціальна боротьба у Флоренції. Повстання чомпи. Особливості становища селянства в різних районах Італії та повстання Дольчино.</p>
<p>Тема 12 Візантія в XII - XV ст.</p> <p>Особливості економічного та політичного розвитку Візантії наприканці XI - XII ст. Правління династії Комнінов. Соціальна боротьба та еретичний рух XI - XII ст. Пізньовізантійський феодализм XIII - XV ст. та причини занепаду Візантійської імперії. Боротьба с турками-османами. Падіння Константинополя та його наслідки.</p>
<p>Тема 13 Країни Піренейського півострова в XII - XV ст.</p> <p>Реконкіста в державах Піренейського півострова та її наслідки. Економічний та політичний розвиток Арагону, Кастилії та Португалії в XII - XIV ст. Посилення королівської влади та об'єднання Іспанії в XV ст.</p>
<p>Тема 14 Скандинавські країни в XII - XV ст.</p> <p>Виникнення королівств в Скандинавії. Данія, Норвегія, Швеція в Середньовіччя.</p>
<p>Тема 15 Великі географічні відкриття та формування колоніальної системи.</p> <p>Передумови та етапи географічних відкриттів. Португальські та Іспанські експедиції. Х. Колумб. Відкриття морського шляху в Індію, колоніальні захоплення португальців. Перша навколосвітня подорож. Іспанська колонізація Карибського басейну. Завоювання Мексики і Перу. Португальські колонії. Католицька церква на нових землях. Географічні відкриття в басейні Тихого океану. Наслідки географічних відкриттів.</p>
<p>Тема 16 Культура середніх віків V - XV ст.</p> <p>Західноєвропейська культура раннього періоду середніх віків. Каролінгське Відродження. Західноєвропейська наука та університети XI - XV ст. Рицарство, його побут та менталітет у добу розвинутого Середньовіччя. Рицарська культура (епос, лірика, роман). Західноєвропейська міська література. Мистецтво та основні архітектурні стилі Західної Європи X - XV ст. Література та мистецтво раннього італійського Відродження. Гуманізм. Особливості культури Візантії.</p>
<p>Модуль 3. Курсова робота</p>
<p>Тема 17 Курсова робота</p> <p>Захист курсової роботи</p>

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Визначати набір соціально-економічних, політичних, культурних та інших характеристик розвитку суспільства Західної Європи в епоху середніх віків.
PH2	Описувати та обговорювати місце Середньовіччя в історії людства: періодизацію історії середніх віків, історію утворення середньовічних держав, структуру середньовічного суспільства, особливості форм правління в державах Західної Європи, життя і діяльність визначних історичних осіб.

PH3	Усвідомлювати відмінності в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах. Розуміти принципи і методи історичного пізнання. Оцінювати досягнення та історичний досвід Середньовіччя.
PH4	Застосовувати основні поняття і терміни з історії західноєвропейського Середньовіччя в професійній діяльності. Оцінювати досягнення та історичний досвід.
PH5	Аналізувати та обговорювати основні джерела з історії середніх віків

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 032 Історія та археологія:

ПР1	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
ПР2	Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПР3	Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.
ПР4	Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
ПР5	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Вступ до курсу. Криза рабовласництва та перехід від Античності до Середньовіччя.
Лк1 "Вступ до курсу. Криза рабовласництва та перехід від Античності до Середньовіччя." (денна) Предмет курсу «Історія середніх віків». Термін «середні віки». Хронологічні межі та періодизація історії середніх віків. Значення середніх віків для історії людства. Сутність феодалізму його соціально-економічна основа. Характерні риси раннього, розвинутого та пізнього Середньовіччя. Класифікація середньовічних джерел
СЗ1 "Криза рабовласництва та перехід від Античності до Середньовіччя." (денна) Історія походження терміну «середні віки». Характерні риси раннього, розвинутого та пізнього Середньовіччя. Значення середніх віків для історії людства. Сутність феодалізму його соціально-економічна основа. Класифікація середньовічних джерел.
Тема 2. Падіння Західної Римської імперії та утворення варварських держав.

Лк2 "Падіння Західної Римської імперії та утворення варварських держав." (денна)

Економічна та політична криза Римської імперії. Формування християнської церкви. Загострення соціальної боротьби. «Варварські» народи в Римській імперії IV - V ст.: етнічні назви, територія проживання. Велике переселення народів: причини та періоди (хвилі). Загальні типи ранньофеодальних варварських держав, утворених в епоху Великого переселення народів. Особливості процесу становлення феодалізму в королівствах західної Римської імперії.

С32 "Падіння Західної Римської імперії та утворення варварських держав." (денна)

Економічна криза Римської імперії. Реформи епохи домінанту. Політична криза. Виникнення військової диктатури. Ідеологія пізньоантичного суспільства. Еволюція християнської церкви. Народні рухи та ересі III – V ст. Стародавні германці: соціальна організація, господарство, побут. Державна та політична організація стародавніх германців. Кельти: племена, територія їх проживання. Господарство та кастово-кланова структура кельтів. Політична та правова система кельтів. Утворення варварських королівств

Тема 3. Франкська держава раннього Середньовіччя.

Лк3 "Франкська держава раннього Середньовіччя." (денна)

Походження франків. Завоювання франками Галлії. Утворення Франкського королівства Меровінгів у V ст. Господарство та суспільний лад франків у VI - VII ст. Перемога над арабами. Бенефеціальна реформа Карла Мартелла та її соціальні наслідки. Війни франків проти лангобардів та виникнення Папської держави. Зростання Франкської держави при Карлі Великому. Утворення Франкської імперії. Розвиток феодальних відносин в епоху Капролінгів. Причини розпаду імперії Каролінгів. Верденський договір.

С33 "Франкська держава раннього Середньовіччя." (денна)

Утворення держави франків на чолі з Хлодвігом. Господарське життя та суспільний устрій франків за даними «Салічної правди». Франкська община та її еволюція у VI–VIII ст. Капітулярії Меровінгів і Каролінгів. Послаблення центральної влади при спадкоємцях Хлодвіга. Роздроблення держави франків. Бенефіційна реформа Карла Мартелла. Перші зіткнення з арабським світом. Зростання держави франків за Карла Великого. Розвиток феодальних відносин та структура феодальної вотчини при Каролінгах. Політична о

Тема 4. Візантія в IV - XI ст.

Лк4 "Візантія в IV - XI ст." (денна)

Утворення Візантійської імперії. Особливості економічного устрою та державний лад Візантії в IV - VI ст. Церква та ересі у Візантії. Політика імператора Юстиніана I. Візантія і слов'яни. Причини, соціальна суть і підсумки іконоборчого руху. Масовий народний рух. Повстання Фоми Слов'янина. Завершення процесу феодалізації. Послаблення центральної влади наприкінці XI ст. Розрив між західною і східною церквами.

С34 "Візантія в IV - XI ст." (денна)

Виникнення Східної Римської (Візантійської) імперії. Специфічні риси раннього візантійського суспільства. Вплив християнства. Політична система Східної Римської (Візантійської) імперії (IV – середина VII ст.). Візантійська імперія за Юстиніана I. Особливості генезису феодалізму у Візантійській імперії. Аграрний лад імперії за даними «Землеробського закону». Міста Візантійської імперії. Іконоборство у VIII–IX ст. Повстання під проводом Фоми Слов'янина. Міжнародне становище та зовнішня політика Візантії.

Тема 5. Західна Європа в IX - XI ст.

Лк5 "Західна Європа в IX - XI ст." (денна)

Загальні риси феодалного ладу Західної Європи в другій половині XI ст. Політична карта Західної Європи в IX - X ст. Набіги арабів, угрів і норманів. Формування сенйоріально-васальних відносин. Політична роздрібленість Франції в IX - XI ст. і політика перших Капетингів. Суспільний лад англосаксонських королівств у період раннього Середньовіччя. Датські завоювання та їх значення в історії Англії. Особливості розвитку феодалізму в Німеччині. Утворення єдиної німецької ранньофеодальної держави.

С35 "Західна Європа в IX - XI ст." (денна)

Виникнення Французького королівства. Політичний устрій Франції наприкінці IX-XI ст. Політичний розвиток Італії у другій половині VIII-X ст. Формування феодалних відносин в Італії. Італійські міста у VIII-X ст. Виникнення єдиного німецького королівства. Соціальні відносини у Німеччині у IX - на початку XI ст. Утворення німецької імперії. Імперська церква у Німеччині (X – початок XI ст.). Зовнішня політика німецьких імператорів у X - на початку XI ст. Суспільний лад англосаксів у VII-VIII ст. Зав

Тема 6. Церква в Західній Європі в епоху Середньовіччя. Хрестові походи.

Лк6 "Церква в Західній Європі в епоху Середньовіччя. Хрестові походи." (денна)

Еволюція християнської церкви. Економічна база церкви й папства. Суспільно-політична роль церкви й папства. Церковні чернечі ордени. Єретичний рух. Інквізиція. Передумови та причини хрестових походів. Перший хрестовий похід. Держави хрестоносців на Сході. Хрестові походи XII ст. Четвертий хрестовий похід. «Дитячі» хрестові походи. Підсумки та значення хрестових походів. Рицарство, його побут та менталітет у добу розвинутого середньовіччя.

С36 "Церква в Західній Європі епоху Середньовіччя. Хрестові походи." (денна)

Церковний розкол 1054 р.: причини, суть та наслідки. Становлення християнської догматики. Вселенські собори. Суспільно-політична та економічна роль церкви й папства в Західній Європі. Виникнення чернецтва. Чернечі ордени (XII – XIII ст.). Боротьба католицької церкви з ересями, її форми. Священна інквізиція. Історичні передумови, причини і характер хрестових походів. Початок хрестового руху. Похід бідноти. Перший хрестовий похід рицарів. Падіння Єрусалиму. Держави хрестоносців на Близькому Сході.

Тема 7. Середньовічні міста.

Лк7 "Середньовічні міста." (денна)

Теорії походження міст у середні віки. Причини виникнення середньовічних міст як центрів ремесла і торгівлі. Боротьба міст з сеньорами, її соціальні основи і наслідки. Форми міського самоврядування. Цеховий лад. Торгівля і кредит у Західній Європі в XI - XV ст.

С37 "Середньовічні міста." (денна)

Теорії походження та причини виникнення середньовічних міст. Відокремлення ремесла від сільського господарства, формування міського життя. Населення та зовнішній вигляд середньовічних міст. Боротьба міст з сеньорами, формування міського самоуправління. Середньовічні стани міського населення. Цеховий устрій середньовічних міст. Становище цехових підмайстрів і учнів їх боротьба з майстрами. Боротьба цехів з патриціями. Торгівля і кредит у Західній Європі в XI - XV ст. Купецькі гільдії.

Тема 8. Франція в XII - XVст.

Лк8 "Франція в XII - XVст." (денна)

Посилення королівської влади та подолання роздробленості Франції в XII ст. Боротьба французьких королів з Англією в XII – на початку XIII ст. Реформи Людовика Святого. Становище селянства та селянський рух у Франції в XII - XIII ст. Зовнішня і внутрішня політика Філіппа Красивого. Столітня війна. Соціальна боротьба у Франції в кінці XIV – на початку XV ст. Міські повстання та їх наслідки. Політичний і економічний розвиток Франції в другій пол. XV ст. Правління Людовика XI.

С38 "Франція в XII - XVст." (денна)

Посилення королівської влади у Франції в XII - на початку XIII ст. Реформи Людовика IX. Початок станової монархії у Франції, її особливості. Становище селянства та селянський рух у Франції в XII - XIII ст. Причини і початок Столітньої війни. Жакерія. Соціальна боротьба у Франції в кінці XIV – на початку XV ст. Відновлення Столітньої війни. Жанна д'Арк. Завершення політичного об'єднання Франції. Людовик XI.

Тема 9. Англія в XII - XV ст.

Лк9 "Англія в XII - XV ст." (денна)

Посилення королівської влади наприканці XI - першій пол. XII ст. Реформи Генріха Плантагенета. Велика Хартія вольностей і встановлення баронської олігархії в Англії. Виникнення парламенту. Особливості соціально-економічного розвитку Англії в XII - XIII ст. Рух за реформу церкви в другій пол. XIV ст. Війна Алої та Ілої Рози. Особливості соціально-економічного розвитку Англії в XIV - XV ст. та формування абсолютної монархії.

С39 "Англія в XII - XV ст." (денна)

Вплив нормандського завоювання на соціально-політичний розвиток Англії. Реформи Генріха II. Зовнішня політика династії Плантагенетів у другій половині XII ст. Зовнішня і внутрішня політика Іоанна Безземельного. Велика хартія вольностей. Особливості формування станової монархії в Англії. Походження парламенту, його соціальна і політична роль. Соціально-економічний розвиток Англії у XIV ст. Рух за реформу церкви в Англії. Джон Вікліф. Повстання Уота Тайлера.

Тема 10. Німеччина в XII - XV ст.

Лк10 "Німеччина в XII - XV ст." (денна)

Особливості соціально-економічного та політичного розвитку Німеччини. Італійська політика германських імператорів у XII - XIII ст. Клонійський рух і піднесення папства. Боротьба та інвеституру. Вормський конкордат. Німецькі загарблення в слов'янських землях в XI - XIII ст. Посилення роздробленості Німеччини в XIII - XIV ст. та розпад імперії.

С310 "Німеччина в XII - XV ст." (денна)

Піднесення папства. Боротьба та інвеституру. Вормський конкордат. Особливості соціально-економічного розвитку німецьких земель у XIV–XV ст. Німеччина за Сигізмунда Люксембурзького. «Золота булла» Карла IV Люксембурга. Закріплення політичного роздроблення Священної Римської імперії. Соціально-економічне і політичне становище Священної Римської імперії в кінці XIV–XV ст. Максиміліан I. Держава Тевтонського Ордену в Пруссії. Занепад папства і впливу Католицької Церкви у XIV–XV ст.

Тема 11. Італія в XII - XV ст.

Лк11 "Італія в XII - XV ст." (денна)

Особливості розвитку Південної Італії, Сицилії та Папської області. Міста Північної Італії в XII - XV ст. Посилення тиранії та її соціальні передумови. Соціальна боротьба у Флоренції. Повстання чомпи. Особливості становища селянства в різних районах Італії та повстання Дольчино.

С311 "Італія в XII - XV ст." (денна)

Війни Фрідріха Барбароси з італійськими містами. Ломбардська ліга. Виникнення системи поліцентризму в Італії. Економічний розвиток Італії в XIII - XV ст. Зародження капіталістичних відносин.

Тема 12. Візантія в XII - XV ст.

Лк12 "Візантія в XII - XV ст." (денна)

Особливості економічного та політичного розвитку Візантії в кінці XI - XII ст. Правління династії Комнінів. Соціальна боротьба та єретичний рух XI - XII ст. Пізньовізантійський феодалізм XIII - XV ст. та причини занепаду Візантійської імперії. Боротьба с турками-османами. Падіння Константинополя та його наслідки.

С312 "Візантія в XII - XV ст." (денна)

Візантійська імперія часів останніх Македонців і перших Комнінів (кінець XI – початок XII ст.). Правління Олексія I. Особливості внутрішньої і зовнішньої політики Комнінів та Ангелів. Міждинастичні конфронтації. Причини кризи управління імперією на рубежі XII – початку XIII ст. Четвертий Хрестовий похід і падіння Східної Римської (Візантійської) імперії. Відновлення Східної Римської (Візантійської) імперії. Імператори з династії Палеологів. Причини занепаду Візантії у кінці XIV – першій половині XV ст.

Тема 13. Країни Піренейського півострова в XII - XV ст.

<p>Лк13 "Країни Піренейського півострова в XI - XV ст." (денна)</p> <p>Становище держав Піренейського півострова в XI–XIII ст. Реконкіста в державах Піренейського півострова та її наслідки. Економічний та політичний розвиток Арагону, Кастилії та Португалії в XII - XIV ст. Посилення королівської влади та об'єднання Іспанії в XV ст.</p>
<p>СЗ13 "Країни Піренейського півострова в XI - XV ст." (денна)</p> <p>Арабське завоювання Вестготського королівства. Мусульманське володарювання на території Піренейського півострова. Виникнення іспано-християнських держав і початок Реконкісти. Культурне піднесення арабської ал-Андалуз (VIII–X ст.). Вирішальні успіхи Реконкісти. Особливості соціально-політичної організації держав Піренейського півострова у XII – XIII ст. Станові монархії. Об'єднання Іспанії та завершення Реконкісти.</p>
<p>Тема 14. Скандинавські країни в XII - XV ст.</p>
<p>Лк14 "Скандинавські країни в XII - XV ст." (денна)</p> <p>Виникнення королівств в Скандинавії. Данія, Норвегія, Швеція в Середньовіччя.</p>
<p>СЗ14 "Скандинавські країни в XII - XV ст." (денна)</p> <p>Виникнення королівств в Скандинавії. Данія, Норвегія, Швеція в XII - XV ст.</p>
<p>Тема 15. Великі географічні відкриття та формування колоніальної системи.</p>
<p>Лк15 "Великі географічні відкриття та формування колоніальної системи." (денна)</p> <p>Передумови та етапи географічних відкриттів. Португальські та Іспанські експедиції. Х. Колумб. Відкриття морського шляху в Індію, колоніальні захоплення португальців. Перша навколосвітня подорож. Іспанська колонізація Карибського басейну. Завоювання Мексики і Перу. Португальські колонії. Католицька церква на нових землях. Географічні відкриття в басейні Тихого океану. Наслідки географічних відкриттів.</p>
<p>СЗ15 "Великі географічні відкриття та формування колоніальної системи." (денна)</p> <p>Португальські та Іспанські експедиції. Х. Колумб. Відкриття морського шляху в Індію, колоніальні захоплення португальців. Перша навколосвітня подорож. Іспанська колонізація Карибського басейну. Завоювання Мексики і Перу. Португальські колонії. Католицька церква на нових землях. Географічні відкриття в басейні Тихого океану. Наслідки Великих географічних відкриттів.</p>
<p>Тема 16. Культура середніх віків V - XV ст.</p>
<p>Лк16 "Культура середніх віків V - XV ст." (денна)</p> <p>Роль християнської церкви в розвитку духовної культури країн Західної Європи в середні віки. Західноєвропейська наука та університети XI - XV ст. Середньовічна міська культура. Мандрівні театри. Рицарська культура: виховання, призначення та соціальна роль середньовічного рицарства. Мистецтво та основні архітектурні стилі Західної Європи X - XV ст. Література. Гуманізм. Особливості Візантійської культури.</p>

С316 "Культура середніх віків V - XVI ст." (денна)

Основні завдання і напрями середньовічної культури. Характеристика підтипів художньої культури середніх віків. Міська культура Середньовіччя. Народна культура Середньовіччя. Лицарська культура. Готичний стиль. Романський стиль. Перші європейські університети та система освіти в культурі середньовіччя. Італійський гуманізм і його соціальне коріння. Наука XV ст. Культурні особливості Візантії.

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Конспектування
НД2	Написання та захист курсової роботи
НД3	Підготовка до лекцій
НД4	Підготовка до семінарського заняття
НД5	Підготовка до поточного та підсумкового контролю
НД6	Підготовка мультимедійних презентацій
НД7	Робота з підручниками та релевантними інформаційними джерелами

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Дослідницька робота
МН2	Проблемні лекції
МН3	Проблемний семінар

Участь у груповій роботі, участь у конкурсах, олімпіадах, наукових симпозиумах. Критична оцінка літератури, виконання творчих завдань.

Лекції надають студентам теоретичну основу знань про політичну, економічну, соціальну та культурну історію країн Західної Європи впродовж понад як тисячі років від падіння Західної Римської імперії до XV ст. (РН 1). Лекції доповнюються семінарськими заняттями, які надають студентам можливість аналізувати та критично оцінювати набуті теоретичні знання. (РН 2 та РН 3). Написання курсової роботи передбачає ідентифікацію студентами історичної термінології та фактажу за часовими та територіальними ознаками. (результати навчання РН 1, РН 2, РН 3). Самостійному навчанню сприятиме підготовка до семінарських занять, презентації, а також робота над курсовою роботою. Під час демонстрації презентацій студенти розвиватимуть навички комунікативного спілкування, критичного та аналітичного мислення.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
------------	---	------------------------------------

Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань
МФО2	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами
МФО3	Захист презентацій та рефератів
МФО4	Перевірка та оцінювання письмових завдань

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Поточне опитування
МСО2	Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)
МСО3	Дослідницька робота
МСО4	Підсумковий контроль: екзамен
МСО5	Написання та захист курсової роботи

Контрольні заходи:

3 семестр	100 балів
МСО1. Поточне опитування	40
	40
МСО2. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)	20
	20
МСО4. Підсумковий контроль: екзамен	40
	40

Контрольні заходи в особливому випадку:

3 семестр	100 балів
МСО2. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)	20
	20

МСО3. Дослідницька робота		40
		40
МСО4. Підсумковий контроль: екзамен		40
		40

Курсова робота:

3 семестр		100 балів
МСО5. Написання та захист курсової роботи		100
	виклад теоретичного матеріалу	50
	оформлення бібліографії	10
	захист	40

Форма підсумкового контролю: – іспит, що проводиться у письмовій формі за тестовими технологіями.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Бібліотечні фонди
ЗН2	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи
ЗН3	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Балух В.О. Коцур В.В. Культура ранньомодерної Європи: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 495 с.
2	Еко У. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Варвари. Християни. Мусульмани. Харків: Фоліо, 2018. 704 с.
3	Еко У. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Замки. Торговці. Поети. Харків: Фоліо, 2018. 763 с.
4	Еко У. Історія Європейської цивілізації. Середньовіччя. Собори. Лицарі. Міста. Харків: Фоліо, 2018. 672 с.
5	Еко У. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Експедиції. Торгівля. Утопії. Харків: Фоліо, 2020. 704 с.
Допоміжна література	
1	Балух В.О., Балух О.В., Коцур В.П. Ранньомодерна Європа: підручник. Чернівці: Наші книги, 2016. 704 с.
2	Балух В.О., Коцур В.П. Практикум з історії Середніх віків: навчальний посібник. Чернівці: Наші книги, 2016. 424 с.

3	Гордієнко В., Г. Гордієнко Г., Кривошея І., Салата О. Історія середніх віків. Практикум. Частина 1. Київ: КНТ, 2018. 545 с.
4	Гордієнко В., Г. Гордієнко Г., Кривошея І., Салата О. Історія середніх віків. Практикум. Частина 2. Київ: КНТ, 2018. 623 с.
5	Кузовков В.В., Горбенко К.В. Історія середніх віків: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти. Миколаїв: Іліон, 2020. 247 с.
6	Методичні вказівки до семінарських занять із дисципліни "Історія середніх віків". [А. І. Зякун]. Суми: СумДУ, 2021. 37 с.
7	Abulafia D. The Western Mediterranean Kingdoms: The Struggle for Dominion, 1200-1500. Routledge, 2016. 321 p.
8	Anderson R. Medieval & Renaissance City. 2013. 92 p.
9	Bartlett R. Blood Royal: Dynastic Politics in Medieval Europe. Cambridge University Press, 2020. 672 p.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Все для історика. Форум «історія середніх віків». URL: https://istoryk.at.ua/forum/7
3	Середньовічні історичні джерела. URL: http://vostlit.info
4	Медієвіст. URL: https://www.medievist.org.ua/

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Тема	Загальний обсяг, годин	Лекції, годин	Практичні заняття, годин	Лабораторні роботи, годин	Самостійне опрацювання матеріалу (СРС), годин	Індивідуальні завдання, годин (із обсягу СРС)
денна форма навчання							
Модуль 1. Раннє Середньовіччя.							
1	Вступ до курсу. Криза рабовласництва та перехід від Античності до Середньовіччя.	9	2	2	0	5	0
2	Падіння Західної Римської імперії та утворення варварських держав.	9	2	2	0	5	0
3	Франкська держава раннього Середньовіччя.	9	2	2	0	5	0
4	Візантія в IV - XI ст.	10	2	2	0	6	0
5	Західна Європа в IX - XI ст.	10	2	2	0	6	0
6	Церква в Західній Європі в епоху Середньовіччя. Хрестові походи.	10	2	2	0	6	0
7	Середньовічні міста.	9	2	2	0	5	0
Модуль 2. Високе та пізнє Середньовіччя.							
1	Франція в XII - XV ст.	9	2	2	0	5	0
2	Англія в XII - XV ст.	9	2	2	0	5	0
3	Німеччина в XII - XV ст.	9	2	2	0	5	0
4	Італія в XII - XV ст.	9	2	2	0	5	0
5	Візантія в XII - XV ст.	9	2	2	0	5	0
6	Країни Піренейського півострова в XII - XV ст.	10	2	2	0	6	0
7	Скандинавські країни в XII - XV ст.	10	2	2	0	6	0
8	Великі географічні відкриття та формування колоніальної системи.	10	2	2	0	6	0
9	Культура середніх віків V - XV ст.	9	2	2	0	5	0
Модуль 3. Курсова робота							

№ з/п	Тема	Загальний обсяг, годин	Лекції, годин	Практичні заняття, годин	Лабораторні роботи, годин	Самостійне опрацювання матеріалу (СРС), годин	Індивідуальні завдання, годин (із обсягу СРС)
1	Курсова робота	0	0	0	0	0	30
<i>Всього з навчальної дисципліни (денна форма навчання)</i>		150	32	32	0	86	30

	<p>РЕГЛАМЕНТ ДИСЦИПЛІНИ «Історія Середніх віків»</p> <p>Ступінь вищої освіти Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл Спеціальність: освітня програма 032 Історія та археологія: Історія Рік навчання 2022 Семестр один семестр Форма навчання денна Мова викладання українська</p>
Викладач(і)	Зякун Алла Іванівна, Гончаренко Анатолій Володимирович
Контактна інформація викладача	e-mail: a.goncharenko@yur.sumdu.edu.ua +380505896102
Час та місце проведення консультацій	Щопонеділка о 15.00-16.00, ауд. Н-213 Google meet https://meet.google.com/vqe-wjyv-gru
Посилання на освітні платформи для онлайн занять	Google meet https://meet.google.com/qjx-hpzv-ahf
Посилання на силабус в каталозі курсів	https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/syllabus/9dae02abf356450e33926c89a8f8baf92588430
Засоби зворотного зв'язку із групою щодо отримання та опрацювання виданих матеріалів	e-mail: a.goncharenko@yur.sumdu.edu.ua Гончаренко А. В. +380505896102 Viber, Telegram
<p>ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ</p>	
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних обставин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі).

<p>Політика оцінювання</p>	<p>Політика оцінювання здійснюється за нормами викладеними в силабусі дисципліни: 100 балів, з них 60 поточні семестрові та 40 іспит. Сумативний підсумковий контроль навчальних досягнень по дисципліні включає: Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль) - дві тестові роботи по 10 балів. Ситуативні завдання (усне опитування) - на семінарських заняттях протягом семестру до 30 балів. Максимальну оцінку, яку може отримати студент за одне опитування 3 бали (Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок), 2 бали (Загалом правильна робота з певною кількістю помилок), 1 бал (Виконання задовольняє мінімальні критерії). Пошуково-дослідне завдання (підготовка, презентація, захист) - виконання протягом семестру 2 завдань з оцінюванням кожного 5 балів (Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок), 4 (Загалом правильна робота з певною кількістю помилок), 3 (Непогано, але зі значною кількістю недоліків), 2 бали (Виконання задовольняє мінімальні критерії); Підсумковий контроль: іспит - проводиться у письмовій формі за тестовими технологіями 40 балів. Написання та захист курсової роботи - оцінюється в межах 100 балів, з них 50 виклад теоретичного матеріалу, 10 оформлення бібліографії, 40 захист роботи. Студент не допускається до іспиту, якщо набрав менше 35 балів із запланованих робіт з дисципліни. Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит має бути не менше ніж 25 балів.</p>
<p>Політика щодо дедлайнів та перескладання</p>	<p>Роботи (завдання, презентації, реферати, курсові тощо), що були вчасно здані оцінюються згідно пункту 9.3 силабусу. Роботи, які здаються з порушенням строків без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Роботи, які виконані з недотриманням вимог повертаються на доопрацювання. Перескладання модульних контрольних робіт відбувається з дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).</p>
<p>Політика щодо оскарження результатів оцінювання</p>	<p>Оскарженню можуть підлягати результати оцінювання з модульних та семестрових атестацій. Для цього здобувач має подати апеляцію на ім'я директора/декана у день проведення атестаційного заходу чи після оголошення результатів його складання, але не пізніше наступного робочого дня. За розпорядженням директора створюється комісія з розгляду апеляції. За рішенням апеляційної комісії оцінка може змінюватися у разі встановлення порушень під час проведення атестацій.</p>

Політика щодо академічної доброчесності

Всі роботи, визначені регламентом, повинні бути виконані здобувачем самостійно. Під час виконання письмового модульного або підсумкового контролю списування заборонене. Роботи здобувача вищої освіти не повинні містити плагіату, фактів фабрикації та фальсифікації списування. Під час вивчення дисципліни неприпустимими також є інші прояви академічної доброчесності, перелік яких визначено Кодексом академічної доброчесності університету.

У разі, якщо викладачем виявлено порушення академічної доброчесності з боку здобувача вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни, викладач має право вчинити одну з наступних дій:

- знизити на величину до 40% включно кількість балів, отриманих при виконанні завдання на практичному занятті;
- надати рекомендації щодо доопрацювання обов'язкового домашнього завдання із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину 25% включно;
- не зараховувати обов'язкове домашнє завдання без надання права його перероблення;
- призначити перескладання письмового модульного або підсумкового контролю із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину до 15% включно;
- відмовити в перескладанні письмового модульного або підсумкового контролю.

Узгодження результатів навчання з методами викладання, навчання та оцінювання

Для спеціальності 032 Історія та археологія:

Програмні результати навчання	Результат навчання	Види навчальних занять	Види навчальної діяльності	Методи, технології викладання і навчання	Засоби навчання	Методи та критерії оцінювання
ПР1, ПР2, ПР3, ПР4, ПР5	РН1	Лк1-Лк16, С31-С316	НД1, НД3, НД4, НД7	МН1, МН2, МН3	ЗН1, ЗН2, ЗН3	
ПР3, ПР4, ПР5	РН2	Лк1-Лк16, С31-С316	НД1, НД2, НД3, НД4, НД7	МН1, МН2, МН3	ЗН1, ЗН2	МСО1, МСО2, МСО3, МСО4, МСО5
ПР1, ПР2, ПР3, ПР4, ПР5	РН3	Лк1-Лк16, С31-С316	НД1, НД2, НД3, НД4, НД5, НД6, НД7	МН1, МН2, МН3	ЗН1, ЗН2, ЗН3	МСО1, МСО2, МСО3, МСО4, МСО5
ПР1, ПР2, ПР3, ПР4, ПР5	РН4	Лк1-Лк16, С31-С316	НД1, НД2, НД3, НД4, НД5, НД6, НД7	МН1, МН2, МН3	ЗН1, ЗН2, ЗН3	МСО1, МСО2, МСО3, МСО4, МСО5
ПР1, ПР2, ПР3, ПР4, ПР5	РН5	Лк1-Лк16, С31-С316	НД1, НД2, НД3, НД4, НД5, НД6, НД7	МН1, МН2, МН3	ЗН1, ЗН2, ЗН3	МСО1, МСО2, МСО3, МСО4, МСО5